

500.421
MHC 2.960

VASÁRNAPI
UJSÁG
1865.

M. N. MUSEUM
KÖNYV OSZTÁLYA

XII-dik ÉVI FOLYAM.

~~4183~~

Felelős szerkesztő:

PÁKH ALBERT.

Kiadó-tulajdonos:

HECKENAST GUSZTÁV.

PEST, 1865.

NYOMATOTT HECKENAST GUSZTÁVNÁL.

Egyetem-utca 4-dik szám alatt.

7

VASÁRNAPI

W A S Á R N A P I

1865.

W A S Á R N A P I

W A S Á R N A P I

HEKKEVAT GUNSTAV

1865.

A „Vasárnapi Ujság“ 1865. évi folyamának tartalma.

a) Képek és rajzok jegyzéke.

Table with 4 columns: Section, Title, Page, Page. Includes sections: I. Arczképek, II. Történelmi képek, III. Táj és utiképek, IV. Építészet, emlékművek, régiségek, V. Természettudomány, ipar, művészet, gazdaság, népismeret, VI. Népviseletek, VII. Vegyes képek.

b) Szöveg.

Table with 4 columns: Section, Title, Page, Page. Includes sections: I. Elmékedések, értekezések, fejtegetések, II. Elbeszélések, III. Költmények.

Tompai Mihály: Madarak módjára	Lap 526
Véradi Gusztáv: A vén harangzó emlékezése	534
Zilahy Imre: Vak Béla hitvese	418
Tavaszi sugár	206
Az akadémia palotájának megnyitása	638
4. Élet és jellemrajzok.	
Id. báró Wesselényi Miklós és Cserei Heléna (2 arczkép) N. gy. M.	1
Nagy Mihály superintendens (arczkép) B.	13
Véradi Szabó János (arczkép) Kp.	25
Reich Ignác (arczkép)	49
Kautz Gyula (arczkép) N. sz.	61
Bernáth Zsigmond (arczkép)	73
Kunszt József kalocsa érsek (arczkép)	109
Bél Mátyás (arczkép) Sz. L.	121
Wagner Richárd (arczkép)	183
Ybl Miklós (arczkép)	145
Rajkovich Péter, 1644. (arczkép) F. Gy.	157
Pesty Frigyes (arczkép)	169
Dante Alighieri (arczkép)	193
Cobden Richard (arczkép)	205
Froudhon Péter József (arczkép)	233
Stüler Agost (arczkép)	237
Lincoln Ábrahám (arczkép) **	245
Az északamerikai hadsereg győztes vezére (3 arczkép)	259
Gróf Festetics György (arczkép)	289
Johnson András (arczkép)	305
Hegedűs Sámuel (arczkép)	333
A magyar kir. udv. főkanckellár (Majláth Gy. arczkép)	345
Gróf Esterházy Móricz (arczkép)	357
Szabó Pál (arczkép) Varga József	369
Báró Sennyey Pál (arczkép)	387
Bugát Pál (arczkép)	393
Liszt Ferenc (arczkép)	405
Tóth Nep. János (arczkép) F. Gy.	417
Adler Vincze (arczkép) H.	433
Szent Ábrahám Mihály püspök (arczkép) V.	445
Müller János (arczkép)	357
Forstich Zsigmond 1821 (arczkép) Z.	469
János Zsigmond erdélyi fejedelelem (arczkép) V.	485
Szigény László (arczkép) Y.	501
Báró Saguna András metropolita (arczkép)	513
Pesly Ignác néptanító (arczkép) M. J.	517
Omer basa (arczkép)	525
Rottemiller Lipót (arczkép)	537
Böhm József és műgyűjteménye (arczkép)	541
Zsarnay Lajos superintendens (arczkép)	549
Greguss Agost (arczkép)	561
Gróf Festetics György (arczkép)	573
Carina Anna (arczkép) Aldor Imre	589
Lord Palmerston (arczkép)	605
Szentiványi Károly (arczkép)	617
Révay Miklós emlékezete (képpel) Z. I.	629
Torma József (arczkép)	657
Dumas Sándor (arczkép)	673
5. Történeti czikkek s rokon.	
Egmont és Hoorn grófok (képpel)	38
Irodalmi régiségek. Barla Szabó János Nyitra megyei íróiról. Eötvös Lajos	80
Pálóczy László emléktáblája Miskolc-on (képpel)	88
II. Lajos kir. s a Cseleptak Mohács mellett (képpel)	89
Csokonai Vitéz Mihály lak és halál-helye Debreczenben Sz. A.	91
A Máriássyak ősi fészke Markuskfalván (képpel)	97
Ultimátum a honi harangisme ügyében Rómer F.	103
Kigyás falu községi törvényei a múlt század elejéről Ferge József	114
Csörzs árka. 115, 139, 163, 175	
Nero császár mint színész (képpel)	124
Irodalom történeti böngezet. Ráczkevi.	127
Egy magyar dalja B. Pap Lajos	146
Régi lakoma dal II. Nagy Lajos	151
Simontornya szerepe a kurucz világban Thaly Kálmán 158, 170, 182, 206	
Egy okmány II. Rákóczy Ferencz idejéből. Freeska Lajos	163
A szellem és kisértetek a régi görögök és rómaiaknál. S. J. T.	171, 188
A régi jó időkről Szántay Aladár	175
A birtúi három régi harang (képpel) Myskovszky	186
Irodalomtörténeti böngezet Ráczkevi	198
Boszorkányok és káromkodók a múlt században Pataki F.	226
Báró Dóczy Zsigmond emléktáblája a ladomér-vieszkai templomban (képpel)	257
A szerzetes rendek és érdemrendek története. S. J. O.	278
Ó cs. kir. Felsőegyháza Budapesten (képpel)	293
Múlt századbeli magyar hősek 295, 309, 322, 338, 374, 566, 662	
Béni Balogh Ádám kardja Thaly Kálmán	310

Pestváros előjárósága 1786-ben	Lap 322
Költői ereklje Zrínyi Ilonáról Thaly Kálmán	334
A budapesti június napokból (képpel)	348, 359
Rétel patak s a meleg forrás. Mitrovics Gyula	349
Trencsénmegyei írók	351
Pozsony múltja és jelene (képpel)	382, 394, 419, 437
A győri püspök emlékszója a győri székes egyházban (képpel)	395
Nagy kort ért embereink. Inkey Ádám	410, 422, 437, 450, 462, 474, 491, 507
A rómaiak temetkezése. Mitrovics Gyula	434
Beregszászi Pál emlékezete Tóth Mihály	491
A Thurzó nádorok kora Csuthi Zsigmond	502, 526, 538, 550, 562, 574
Egy hős nő az unio hadseregeiből (képpel)	504
Csokonaiak egy ismeretlen költeménye. Varró Sándor	515
Hunyadvármegyében talált római régiség. Fínaly H.	517
Édes Gergely néhány verse. Eötvös Lajos	543
Wesselényi Ferencz és Széchy Mária Murányban Pauler Gyula	590, 602
Ismét néhány szó a régi harangok ügyében Rómer F.	634
Királyi szózat	645
A m. tud. akadémia az új palotában (képpel)	648
Az orsz. gyűlés megnyitása	649
Hunyady János beszéde V. Lászlóhoz	678
Egy római császár halála	678
6. Hazai tájleírások, intézetek, népviseletek, építészeti művek.	
Az eperjesi r. kath. templom (képpel) Myskovszky V.	4
A budai lánchíd (képpel)	4
A pesti alsó dunai kőpart építése (képpel)	16
Fővárosi képek:	
1. A fenyves madaras tót Pesten (képpel)	29
2. A gesztenyesítő (képpel)	41
3. Dunavizes (képpel)	52
4. Két ház Pesten (2 képpel)	137
5. A pesti horár (képpel)	161
6. A kintornás (képpel)	225
7. Gombozó gyermek (képpel)	248
8. Pasztai kovácsműhely (képpel)	29
A városi vígadó megnyitása (képpel)	40
Margita a Vágolygyében (képpel)	42
Lengyelóti Fonyód és vidéke (3 képpel) Moenich Károly	65
A magyar tud. akadémia palotája	67, 78
A kölni dom (képpel)	75, 89
Képek a hazai népeletről:	
1. A felsőbányai fazekas asszony (képpel) Varga Vilmos	112
2. A szántóvetés és családja (képpel)	184
3. Vármegeházi rabok (képpel)	209
4. A dűd meg a rajkó (képpel)	261
5. Masáros katonák (képpel)	277
6. Szegénylegények a csárdában (képpel)	321
7. A Tisza partján (képpel)	384
8. Tutajos tótok (képpel)	422
9. Delelő tótok (képpel)	506
10. Számadó juhászok (képpel)	553
11. Drótos tót (képpel)	577
12. A mikulás (képpel)	620
A faddi új r. kath. templom (képpel) R. N.	124
Utazás az Al-Dunán (2 képpel)	172
A löcsei r. kath. templom (képpel) Myskovszky V.	181
Somlyó vára (képpel) Ráth Károly	185
Az első ülés a magyar tud. akadémia palotájában (képpel)	195
A selmeci bányász akadémikusok (képpel)	195
A nagyváradi szinkor (képpel)	225
Bonyhád (képpel)	238
Szepesi mezőváros (képpel) Sz. J.	249
Az őszkai r. k. új templom (képpel)	261
A hazai első tőkeárkántár (Hajós J. arczképével) Sz.	273
A pesti Lloyd-társulat (Weiskircher Károly arczképével) W.	317
A korintizai fűrlő (3 képpel)	336
A budai városház (képpel) M. V.	348
A tétényi három régi harang (képpel)	373
A budai bombatér (képpel) Myskovszky V.	373
A budai vizivárosi plebánia templom. Myskovszky V.	385
Szeres város (képpel) Myskovszky V.	397
A kelebiai kastély (képpel) R. Z.	408
A pécsi parochialis egyház (képpel) Zombory G.	408
Körút az ovodák terjesztése ügyében Szent János temploma Budán (képpel)	437
Privigyé mezőváros (képpel)	461
A magyar képviselőház új épülete (képpel)	503
A debreceni színház megnyitása képpel)	529

A keszthelyi, orsz. gazdasági s erdőszeti tanintézet	Lap 530
Vajda Hunyad (képpel) P. Szathmáry Károly	552, 565, 578
A Hermina-kápolna a pesti városi-teremben (képpel)	553
A kármán-kastély (képpel) Dr. Barai	565
A budai polgári kórház (képpel)	577
A pesti belvárosi plebánia templom (képpel) M. V.	592
Az új képviselőház gyűlésterme (képpel)	593
Vác város (képpel) Arvay 601, 622, 631	
A funei hajógyár (képpel) Sz. K.	621
A magy. tud. akadémia legújabb ünnepe (képpel)	632
Mátyás kir. temploma Budán (képpel)	661
Ozdi kastély (képpel)	676
Szamosvár (képpel)	677
7. Nép és országisme.	
Chinai törvénykezés (4 képpel)	16, 38
Az ausztriai bensülöttek nézetei a természetéről, Tórs Kálmán	43
A sz. Gotthard hegyi zárda Sveiczban (képpel)	62
A kalkuttai vihar (képpel)	88
Látogatások az északamerikai egyesült államok elnökénél Kis Elek 91, 102, 111	
A négerok vallásos oktatási (képpel)	102
A tel Oroszországban (képpel)	106
A londoni új Temze kőpart (képpel)	169
A m. tud. akadémia az új palotában (képpel)	187
A hógörgeteg a sveiczi Alpokon (képpel)	207
Algír és népei (képpel)	221
A petróleum-források és az északamerikai olajbányák (képpel)	223
Magyar oroszánvárad az Atlisz-bérczin (képpel)	235
Helgoland szigete (képpel)	248
A bécsi új dalszínház (képpel)	275
Az ó palota Florenczben (képpel)	292
A „fehér ház” Washingtonban (képpel)	309
Utj jégvezeték a Lajta hárfolyó vidékéről. Kápolnai B.	319
Dante állására Florenczben (képpel)	319
Utazás a mongol sivatagban (képpel)	336
Képek Szibériából M. E. 346, 359, 371	
Az olaszországi gyűlölcárság nők (képpel)	361
Tudósítás a párisi magyar egylettől	382
A perui népek ajándékai (képpel)	385
Egy utazásó Afrikában (képpel)	397
Város építkezés Észak-amerikában 419, 435, 447	
A Libanon népei s régi emlékművei (2 képpel)	436
A francia institut rányai Dániel	446, 458
A kölni dom (képpel)	460
Kitrándulás a Semmeringre s Nagy-Máriaczelbe Kápolnai B.	471
A helgolandai tengeri fűrlő K. Imre	474
Indiánok követége a mexikói császárnál (képpel)	488
A tigrisek Singporeban (képpel)	516
Szinkor a római császárok sírja fölött (képpel)	528
A bahara püsta és lakói (képpel)	540
Persa női szokások (képpel)	564
A londoni entornarszder (képpel)	576
Az angolok tengeri fűrlőben I. D.	593
Gyermekillítés New-Yorkban (képpel)	659
Karácsony mulatságok	662
Vámbergy kőházban (képpel)	676
8. A természetudományok, ipar gazdaság.	
Merkuz az 1865-ik évi plánéta. S. B. A.	6
Elsüllyedt falvak a Fertő mellett. Pesty Frigyes	17
A gazdasági gépek gyártása Angolországban B. L.	19
A méhszúrás mint gyógyszer. B. L.	31
Az ivog. Bardocz Lajos 42, 54, 66	
A hárszállási gazdaság (képpel) Karasoly	53
A dunatenger. Varga Vilmos	55
A veszesség ismeretéről jelei a kutyáknál B. L.	92
Villámcsapás telen (képpel)	112
A fényképszet (képpel) Fehér Ipoly	113, 124
A víz szine B. L.	115
Mire képesek a gépek. B. L.	127
A pesti iparbank és hiteltulajdonosok egylete Pesti Frigyes	137
A kenyérgyárakról Bardocz Lajos	147
A Mária-völgyi pala-óhánya (2 képpel)	148
Uj világtudományok Mauritz Resz	149
Különböző tulajdonságú vizek	151
A pesti állatkerti terve (képpel)	161
A szemek ápolása. Dr. Grosmann 162, 174	
Mily befolyása van a villányosságának a szinekre B. L.	290
Az érmelléki szőlő gazdasági viszonyok	211
A legújabb távrida Mauritz Resz	239
A pesti gazdasági és gépkiállításból (képpel)	277
A virágok alvása. G. y	279

Ha sűt iszunk, természetünk komlót Dr. Sikor	Lap 296
A miniatúr festés remeke	323
A kispénor hatása az emberi szervezetre B. L.	351
A ruzsok életéből (ábrakkal) 386, 398, 409	
Még az orszárvuról	410
A fényképszet a csillagászat szolgálatában B. L.	438
A állatok hangjai	459
Alólfarku bivaly (képpel)	458
A dohány Beliczay Elek 489, 506, 518, 530	
Írói lehet a jó tojó tyukokat megismerni B. L.	518
A harangok újabb felszerelési módja Fischer Adolf	542
A harangok legújabb felszerelési módja	579
A futás diatetikája B. L.	613
Javított ruhamángorlók (képpel)	635
A holdban. Berky Gusztáv 647, 659, 675	
Burgonyafőző készülék	651
9. Vegyes tartalom.	
A néma egyetem. Z. G.	31
A párisi magyar egylet	43
Egy bátor állatszédítő (képpel)	75
Egy székely melvevadász (képpel) M. J.	85
A magyar nemz. viselet a külföldi szolgálatban (képpel)	102
Rendkívüliségek az emberi nemnél 126, 138, 150, 162, 174	
Nyilt level Zombory Gusztáv urhoz Rusbarsky Endre	126
Válasz Rusbarsky Endre saezai plébános urnak. Zombory G.	159
Egy tavaszi vasárnap falun R. I.	210
Huszonöt török dohány	211
Botrányos husvétii öntözökös	227
Lincoln gyilkosának elfogatása (képpel)	308
Szörnyű meglepetés	322
Zavar a szőzéken	328
István főhg. Schaumburgban (képpel)	348
Rabszolgák mulatsága (képpel)	384
Anguszásai zeneünnepélyek fömozamatái (2 képpel)	448
A természetvizsgálók Pozsonyban	461
Babonáság és boszorkányságok napjainkban. Mezőségi	450
Gyógyhely mellbetegek számára B. L.	451
Szerencsétlen utazás egy sziklacuson (2 képpel)	473
Ki akar csodát látni. Malotay Viktor	474
Zrínyi-ünnepély Szigetvártól	475
Három helyreigazítás néhai Mailáth János gr. halálára nézve Dr. Barai József	527
A pesti városigeti tó ásatása (képpel)	541
Előkezületet a természetvizsgálók jövő évi nagygyűlésére Ferray	554
Válalásra egy gyakorlati értékű jó naptár	596
Reggeli látogatás egy állatseregletben (képpel)	604
Egy épület összeomlása Berlinben (képpel)	620
A kubai nők termékenység. B. L.	651
10. Levelezések, a „V. U.”-ban.	
Bazin környéke	9
Párisi level. Sz. D.	375
Egy magyar iparosseg levele Párisból Jediczka K.	542
(A vidéki levelezések rendszeren a „Politikai Ujdonságok” társalában jelentek meg.)	
11. Apróságok.	
Talált régiségek Rómer Floris	55
Még egy rommaradvány. Fityka Ferencz	151
Szigetmonostori baleset	187
Néhány szó a V. U. 12 számában közölt lakomadról. Varga János	187
Veszesség egyes esetei B. Kálmán	227
Booth John Wilkes (képpel)	251
A „Vasárnapi Ujság” jövő felvili folyama	312
Még néhány szó a veszességéről. Dy K.	338
Szakács-készítmények Bethlen Gábor lakodalman 1626.	339
A tánczról. Révész István	399
Felkiszáradás Liszt Ferenczre	422
Az ó budai hajógyárból Szabó József	422
A népköltészet barátaihoz	438
Pályázat a Széchenyi szobor mintázására	463
Pótlék dr. Tóth N. János életírásához	491
Még egy pár szó a szigetvári Zrínyi-ünnepről	507
12. Állandó rovatok.	
Vasárnapi beszélgetés Forgó János-tól 29-53 szám.	
Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Balesetek. elemi csapások. — Mi újság. — Egyveleg. — Nemzeti színházi napló. — Szerkesztői mondánivalok. — Adások. — Sakkjáték. — Heti naptár. (Minden számban)	

Előfizetési feltételek 1865-dik évre:
 A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Félévre 5 ft.
 Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft.

Id. báró Wesselényi Miklós és Cserei Heléna.
 Élete zajos és sokszor elborult pályáján jótékony mentőként örkődék mellette a hű nő Cserei Heléna, szelid lelke, a gyöngédség, türelem és női eszély mintaképe, s eszményi ellentéte az aczell jellemű, de önfegyelem nélküli férfinak.
 Olvasóink bizonyosan szívesen fognak követni, ha ez eseményekben dus kettős életpályá változatos mozzanatainak szemléletére hívjuk meg.
 Báró Wesselényi Miklós 1750. decz. 11-én Zsibón született. Alig volt nyolcz esz-

Id. báró WESSELÉNYI MIKLÓS ÉS CSEREI HELÉNA.
 (Egykoru olajfestmények után.)

...dendős, midőn atyját Istvánt elvesztette. Anyja Vargyasi b. Daniel Polixéna (a tudós Daniel István leánya, s a szintén író Petróczy Kata és gr. Pekri Lőrincz unokája) kora legműveltebb asszonyainak egyike volt, ki a klasszikus nyelveket is jól értette. A heves, parancsoló természetű nő, a ház kormányát erős kezekkel vezette. Fényes elmetehetsége lovag, legbátrabb vivő volt. Kellemes társalgási modorral, vad szenvedélyeket, a szép és nemes iránti lelkesedéssel durvaságot, a 18-ik század bölcselő szellemével arisztokratikus gögőzt köztött össze, s jellemében egy felolvasottja az átmeneti korszak ellentéteit, hogy minden ismerését a tisztelt és megbőtránkozás, a szeretet és iszony

* Arczképet s élettrajzát lásd a Vas. Ujság 1860. évi 3. számában.

ellentéte közt tartotta. Különös szeszélyei gyakran összeitkösbe hozták a polgárokat, tisztviselőkkel, sőt saját felsőbbjeivel is. A többek közt egyszer fejébe vette, hogy a kerületi főnökkel, ki előbb fődrász volt, gördíttesse fűrtökbe haját. Ily vállalatok szelid uton nem sikerülhetnek, kedvetlen következőket idéztek elő, s Wesselényi kénytelen lón a katonaságtól búcsút venni.

A szebeni zárda védőfalai közül ragadott el egy övendéket, kit nőül vett (1777.). Wesselényi életéről bármily halvány rajzot is alig lehetne adni a nélkül, hogy ez öngyaláról, a szeretet, türelem és szenvedés mintaképéről ne emlékezzünk. *Cseréi Heléna*, az iró és udv. tanácsos Cseréi Farkas leánya, a szépség, női hűség és lélekerő ritka példánya volt. Gyermekkorát a nagyszzebeni Orsolya-zárdában töltte, hol az ő és újabb nyelvekben és tudományokban nagy előmenetelt tett, s mindennekfelett korán beleszórt a türelem és lemondásba. Családi köre, főleg testvéreinek, a Krasznán lakó nyug. örnagy ifj. Cseréi Farkasnak barátsága, már gyermekkorában megismertette vele a férfit, kinek lovagkori jelleme a zárda magányában ábrándos lelkének eszménye lön. Mint szerető nő, férjének mestere lett, kivel magas szellemes rendkívüli műveltsége által helyre-pótoltatta ifjúkori mulasztásait. Szelid nemző volt, ki a kitörő indulatok árját medrökbe szorította vissza, s nem egyszer menté meg Wesselényit az örvénytől, mely felé féktelen szíve sodorta. Wesselényi imádta és rettegte nejét; hódolt szellemének és fölváltva követte saját természetét. — A katonai pályáról leszorítva, Wesselényi nejevel zsi-bói családi kastélyába, a szép uradalom re-gényes és történetileg nevezetes központjába vonult vissza. Zsibón zajos és zord élet folyt. „Szilaj lovak patkói verték föl a csendet. Vadászkiáltás harsogott az erdőben. Fegyver-zett cséledék jártak az udvaron föl és le. A roszdás családágjuk előhozattak. Katonai lábra tétettek az egész környezet. Északözép-karizistokratikus s durva erkölcsi, Voltaire munkáival együtt — melyet a férj — és a bibliával — melyet a nő szeretett — bevittek a zsi-bói ős lakba.“

Wesselényi gazda-ága rendezésével foglalkozott, s atyja lőtarátási és képzési szan-vedélyét örökölve, főgondot ménésére fordított, melynek híre néhány év alatt a birodalom határain túl terjedt. Vendégek tödultak Zsibóra, barátokhoz a házural.

Wesselényi lovagias modora, rendület-len személyes bátorsága és lelkes fölszólalásai által ébresztőleg hatott nemzetére a tét-lenség és elpuhultság e szomorú korszakában s nemesak kortársain emelkedett felül, de erős jellemében fölelevenítve multunk szebb emlékeit, példányképet állított föl, mely a vész minden nemével hősileg daczol, s mely rendkívüli testi erővel párosulva, gyakran tulszárnyal a hihetőség határait. Zsibón egymást váltották fel az életveszélyes vadász-kalandok, kockázatos lovaglások, czéllövések, melyeknél az ügyetlenség bűnök tartatott.

(A Vas. Ujs. 1857-ik évi folyamában is kö-zölve van egy kép, mely azon jelenetet ábrá-zolja, midőn Wesselényi egy mélység felé rohanó, neki vadult négyes fogatának, melynek gyeploszárát is elereszté, rögtöni meg-állapodást parancsol.)

Wesselényi, kiben a középkori oligarcha az új idő fölvilágosodott férniával sajátságosan össze volt vegyülve, korlátlan hatalmat gyakorolt jószágain. A katonafogdosást megakadályozta, a hatóság működéseinek határo-zottan ellenszegült, s határt nem ismerő szan-vedélyessége nem egyszer hozta összeitkös-be ugy egyesekkel, mint a felsőbbsséggel.

Életpályájából a szenvedélyek iskolája sem maradt ki.

A zsi-bói kastélyhoz közel Gorbón, egy kised termetű, rendszerető, aulikus gróf Haller lakott. Epen ellentéte a zsi-bói bárónak, ki középső férfi, zavargó szomszéd és szélső patrióta volt. E tulajdonok miatt a két ur a legroszabb véleménynyel volt egy-más iránt. A neheztelésből surlódások fej-lődtek ki, melyek nemsokára végletekre vit-ték a viszálykodást. Wesselényi egyszer csak hadat izent a gorbói kastély urának, ki alig menekülhetett, midőn Wesselényi 1781. okt. 16-kán, mintegy háromszáz felfegyverzett hajduával és hűbéresével, s családi ügyui-val a vár alatt megjelent, s merész roham-mal a kapukat feltörteté, s a védelemre ot-tahagyott nyugalmazott kapitányt foglyul magával vivé. Neje csak akkor tudta meg a történeteket, mikor a győzelmes sereg zsák-mányaival visszatért, s könyveivel sikerült rábírní férjét, hogy a foglyokat szabadon bocsássa s az okozott károkat megtérítse.

De már késő volt a kibékülés. József császár szigoruan akarta büntetni az új Götz von Berlichingent, ki az ököljog régi világát Szolnokmegyében restaurálta. Kato-nai erő rendelteték Wesselényi üldözésére, azon szigorú meghagyással, hogy „bárhol az országban megtalálhatnák, fogattassék el, ha másképp nem lehet, udvara felgyújtásával is.“*) Mit ő korán megtudván, nagy kite-rjedésű vadaskertjébe vonult, hol hajtóvadás-zatot tartottak reá, de sikertelenül. Ezután néhány napig vad helyeken bujdosott, majd a székelyföldre menekült. Végre Dátoson, anyja rokonai, a Danielek házában a kato-nák fölfedezték. A vezérlő tiszt háromszori felszólítására sem adván meg magát, ez erőszakhoz nyult, mire Wesselényi arczul ütötte. A dühbe jött katonák megragadták, s kezét hosszú kötélre fogva, két ügető ló közt, gyalog és fővegenül hurcolták a közelebbi állomásig, hol szekerére tétetett.

Midőn Kolozsváron átmentek, Heléna már ott volt, s két gyermeke halott-ágyon; körülé papok veszekedének, hogy a kimultak melyik vallás szertartása szerint temettesse-nek el. A vegyes házasságok kérdését há-rmas családi gyász között vitatták, míg a szerencsétlen anya azzal vágta ketté a viszály csomóját, hogy a protestans hitre tért. A fo-goly pedig ekközben kérlelhetlenül tovább viteték, s a kufsteini várban egy sötét bört-önszobába záratott.

Míg a férj idegen föld börtönfalai közt daczolt a sorssal, addig Zsibón az elha-gyott gyöngé nő férjierőt nyert a csapá-sok által. — Megmenteni Wesselényit, és a visszatérőnek ugy adni át mindent, a hogy az hagyott mindent: ez vala föl-adata. S Heléna teljesíté azt. Maga vezette a terhes gazdaságot; — olvasott, tanult, gyakorlati ismereteket szerzett, férje hagy-mányos rendszerét hiven követte, s a gazdál-kodás még jobban ment, mint eddig és a vi-lághírű ménésben sem történt semmi ha-nyatlás. A házi gondok eddig ismeretlen aggodalmi közepezt mindent elkövetett, hogy férjét megszabadítsa. Szebent, Bécsét egymásra járta, esdekelt, fizetett, s ártatlan ravaszágai által még férje ellenségeinek is barátságát nyert megnyerte.

Végre fölnyiták a börtön zárai, s Wes-selényi 1789. decz. 15-én szabadon bocsátta-tott. Hitvese Bécsig sietett eleibe. Zsibóra érvén, először lovaihoz ment. „Philosoph“, az öt évig érintetlenül tartott hú paripa, nyertéssel üdvözölte gazdáját, ki hátára pattanván, benyargalta vele a vidéket, s visz-

*) Lásd a kormányzk. 1786. február 10-én kelt ren-deletét. (A Hóra-támadás története gr. Teleki Domokos-tól. 163-ik lap.)

szajöttével kedvez lova nyakára borulva, mély illetődéssel kiáltott föl: „Philosoph te sorsommal kibékültté!“

A zsi-bói kastély újra a régi lett. Wesse-lényi mitem változva tért vissza. Vadászot, vitatkozott, lovagolt, szerette és keseríté nejét.

De nemsokára új pálya nyílt a tetterő-nek, mely keblét dagasztá. József császár nagyszerű, de sikertelen reformjaiba belefá-radva, halálos ágyán, két rendeletén kívül minden intézkedését megsemmisíté. II. Leo-pold alatt, több évtizedes szünet után, 1791-ben Erdélyben is összehívaték a hongyülés. Wesselényi megjelent Kolozsvárt a diétán, s egy különös körülmény által mindjárt az első napokban föltűnt. A tanácskozó-terem-ben a haza atyjai gyanus szemmel nézték, hogy egy fiatal írnök, a később kancellárrá lett Nopcsa Elek, naplót viz és a beszédeket lejegyzí, s már-már kiutasíták, midőn föl-lott Wesselényi, a még csak külföldről ismert férfi és gyönyörű első szónoklatát tartá a nyilvánosság mellett.

Eszméi győztek. Tapssal fogadták, mert ragyogó, bár néha tulhö előadási modora kivételt tön azon száraz törvénytudói érte-kezők alól, melyek már lábra kezdének kapni. Példája másokat is buzdított, s az 1791-iki országgyűlés fényesebb volt min-den utódainál, egészen az 1834-ik évben tar-tottig.

Wesselényi — írja Kemény Zs. — a gyűlé-seken az udvari párt ostora volt, s az ellen-zéknek — vagy mint akkor neveztek — pa-triótáknak legkitűnőbb szónoka, legbátrabb előharczosa, ki a megrohanást mindig mer-te kockáztatni, az ostromban ki nem fáradt, a visszavonulásról tudni sem akart. Dörgő hangja uralkodott a zajon. Arczának paran-csoló és villámló tekintete megdöbbenté a bátrát is. Támadá-ai érvvel, gyors fordula-tokkal, a fölolvadt szív nemes ömledzései-vel és a rajongásig fokozott meggyőződés varázsával bírtak. Ingerlékeny kedélyénél fogva gyakran sodortatott a pathoszról az indulatos előadásig, s ottan a dühöngésig, melynek hatalmában már többé nem voltak a kif-jezések, nem volt a kisérlet, nem az önérdék, de az eszmék logikai kapcsolata mindig. — Főként sérelmi szónok volt, nem pedig organizáló államférfi. Ő az államböl-ceséget többnyire az ó-világ történetzetének mintaképeiből vonta le. A görög és római nagy írók, a klasszikus kor hőseinek és országláraitak tettei gyakran valának beszé-dében vagy kiindulási pontok, vagy a lelke-sítő, a képzelődést hevítő szerék.

1791-től fogva 1809-ig minden ország-gyűlésen szerepet vitt. Talentuma által sokat hatott a tárgyak keresztülvitelére, indulatoskodásával pedig a tanácskozások megzavarására.

1791-től fogva 1809-ig minden ország-gyűlésen szerepet vitt. Talentuma által sokat hatott a tárgyak keresztülvitelére, indulatoskodásával pedig a tanácskozások megzavarására.

Egyszer a ház elnöke, heves kifejezései miatt rendreutasítván, kufsteini fogságára czélzott. Wesselényi fölpatant padjára, kardjára csapott, s határozottan az elnöki szék felé sietett. A megdöbbent tagok közül senki sem merte mérséklekre figyelmeztetni, az elnök menekülni akart, — de Wesselényi lelkieréje által győzedelmeskedett magán. Kezét az elnök vállára tevén, fújtott hangon mondá: „Engemet József császár szenvedni megtanított, de félni nem!“

1804-ben az erdélyi kormányzó, Bánffy György felszólítására, Közép-Szolnokmegye főispáni helytartója lett. Hivatalt csaknem katonai pontossággal s szigorúsággal ve-zette, a nélkül, hogy a fiatal korától táplált nézeteit feladta volna. A külfölség csak annyit tett, hogy a kormánnyal nem állott oly élesen szemközt, mint azelőtt, s megyé-

jét igazán jelesen adminisztrálta. Fizetését mindig a rabok buzták.

Wesselényi a magyar irodalom és szin-észet lelkes előmozdítója volt. Gyakran érint-kezésbe jött a két haza legtekintélyesebb íróival, s még nagyobb tiszteletben állott a tudomány, mint a politika fáklyavívői előtt.

Az első szinészeket a megyékből sok fá-radsággal és rábeszéléssel toborozta össze udvarába. Az erdélyi magyar szinészet meg-alapítójának tekinthetni, s az első magyar színház — a kolozsvári — hazafiságának egyik állandó emléke.

1809-ben az erdélyi országgyűlés jogot nyert a leopoldi kötlével értelmében a „nem-zeti hadak tábornokának“ választására. Wes-selényi, kinek senki sem lett volna alkalma-sabb rá, rendkívül megtiszteltnek érzé ma-gát, ha a haza által nemzeti tábornoknak jelöltetik ki. De Erdélyben a tíz évi alkot-mányos lét alatt a szellem mind szolgálba vált, s a tulmérsékelt gondolkozási modor miatt 1809-ben kevés népszerűsége volt Wesselényinek, kit 1791-ben égig emeltek. Gyógyíthatlan hibája, szenvedélyessége is befolyt erre.

Ő megbukott és tört lélekkel lépett le a pályáról, melyet kevesen folytattak fénye-sebben. A zsi-bói magányba vonult s mindig komorabbá vált, fogságában kapott beteg-sége előállott s néhány hónap mulva, 1809. okt. 25-én kialudt élete.

Halálának híre megrázta a két országot. Berzsenyi gyönyörű odávál örökíté meg emléket. Kazinczy Ferencz pedig igaz képét adta következő epigrammjában:

Kétled-e, hogy lekünk jár, vándorol? Ott fene Cato
S lágy szívű Brutus, itt Wesselényi valék.
Erdély szüntessed sírásidat: el fiam, el nóm:
S díszedet egy jobb kortt újra megadja Zsibó.

Heléna csak évvel túl élte férjét. Főgondja és öröme, tizenegy gyermeke közül életben maradt egyetlen fia, a második Wesselényi Miklós nevelése volt. Hosszu özvegységének éveit Zsibón töltötte, honnan férje halála után soha ki nem ment. A biblia, könyvek és hirlapok valának társasága. 1830. decz. 13-án hunyt el 77 éves korában. Férjével és fiával a zsi-bói sirboltban nyugszik. *)

N-gy M.

Ha...

Ha a jó sors rám bizta volna:
Halmon leendett én lakásom,
A hol repkény nő felfonódva,
Fagyal s vad rózsza nyit rakáson.

A háttérben bércz, vár-rom, — erdő,
Mely szép, mely véd észak szelétül; —
S hol már kiesb, a föld, fa termő,
A hegy nyájás dombbá szelidül,

S hol a berek hűs árnya rejt el,
Búg a galamb, — fenn verése héjaz,
Patak foly s szökösű lágy csőrejjel:
— Ott állna a csinos fehér ház.

Ha most, — elől-kezdvén — lehetnék
Életpályám s jövőm urává:
A czébra más irányt követnék,
Hol a futót nyert palma várna;

Eltűnve a csoport köréből
Mely zúg örök vásári zajban,
S menten a hivatal nyugétól:
Várna munkám, díjam, nyugalmam.

Csak szent s nagy eszmék láncza kötne!
S bizom a jó Isten kegyében:
Pályámat én, — nem vagyva többre —
Igy futatám meg szabad-zvegényen.

*) Ez életrajz magán uton nyert adatokon kívül Kazinczy F. „Erdélyi levelei“, Ujfalvy Sándor és Kóvári Ida vonatkozó czikkei, s főleg Kemény Zsigmond a „Magyar szónokok könyvé“-ben megjelent remek jellemrajza után van dolgozva. — N. M.

Ijúságom ha visszatérne:
Bákványiért, hogy újra küzdjön,
S ama gyors láng, mely véget ére,
Csapjon fel még a hamvas üszkőn:

S ekkor kísértő bájjal, e föld
Mindannyi szépe rám mosolygna; —
S mondván sok édeset, hízeltőt,
Epedt pillantás ostromolna:

Az én szívem nem ejtne meg
Hatalma e tündéri bassnak;
Éltem szelid, hű társa, téged.
Megtint téged választanálak.

Tompa Mihály.

Egy nóta meséje.

Népies beszély.

Egy népdal történetét akarom elmon-dani.

Azoknak a népdaloknak, melyek igazán a nép életéből fakadtak, a nép ajkán élnek, s nemesak a poéták adták rájuk — talá-lóan, vagy nem találóan — a „népdal“ nevet, rendszeren történetük van.

Azt, a melyről én beszélek, szerte ének-lik a Tiszamentén. Én Tisza-Nagy-Réten hallottam, s nagyon meghatott már maga a nóta is. Hát még aztán, mikor egy szava-hihető öreg embertől történetét is meghal-tottam!

Beszélnék népballadáinkról. A kik két-ségbevonják lélegzésüket, menjenek el a Ti-sza partjára; hallgassák meg a pásztorlegé-nyek, vagy vizért járó leányok együgyü danáit: el fogják ismerni, hogy vannak nép-balladánk. Ígykezzenek megtudni azon danák történetét is, s ha akad, a ki el tudja nekik mondani: bizonyára belátják, hogy nincs illethetőbb költő a — népnél. Egyszerű, nem szavakban csillogó a nép költészete, hanem magasztos; mert legközelebb van az érzéshez, legjobban is tudja azt festeni.

E nóta, melynek történetét én elmon-dom, kissé homályos, némely helyen zilált, töredékes. „Ugy nótt“ az, a mint a történet haladt; előbb csak egyes versszakait énekel-ték, aztán a ki erőt érzett magában, toldott hozzá, változtatott rajta, szájáról-szájra ter-jedt; s így született meg a népballada, melyet szerelmes legények a szerűn, fonolányok a fonókákban dalolnak, szomorú, méla-bús dallamra.

Szolgáljon a mellé irt próza a vers kö-zeinak kitöltéséül.

I.

Itatóra hajta a bojtár a ménest. Egy leszakadó, meredekes helye van a Tisza part-jának; a vénebb lovak, melyek már elegendő tapasztalatot szereztek, fejszóváltatva veze-tik a csapatot. A bojtár csak ugy szokásból kondit karikásával a hátulsókra, a tánczó, kényes méneshajtóról. Téretegés nélkül is odatalna már a jószág.

Az első lovak térdig benn vannak a hűs vízben, midőn a legény a part széléhez ér. Leugrik lováról, kiveszi fejéből a sallangos, széles-rézcsattos kantárt s a többi közé eresztí, maga fennmaradva a parton.

Szép szál legény; sok fővárosi urfi de megirigylhetné a természetért. Vállá széles, melle domboru; illik reá a nyalka, betyá-ros, paraszt-ruha szőryen.

Tollas pörge kalapja alól sürt barna fűrtök omlanak alá természetes csigákban; ujjas lajblíja panyókán félre van vetve vál-lán, keresztben rajta az összekötött ostor. Megfeszül mellén a kis piros mellény; vá-szon gatyájának rojtos szarait s bornyuszájú inge ujjait meg-meglobogtatja a gyenge szellő.

Hosszan méltáz a magas partról, szétte-kintve a sik habokon. Ereje öntudatában kiegyenesedik a délczeg termet. A legény megsimítja kis bajuszát, megrázza kezében az ostor rövid nyelét és a zörgős kantárt, összeíti sarkantyuit s a mint élnez a ménés fölött, s látja a nyereghajtót külön állongálni a többitől, nóttára nyílik meg az ajka, melyet maga csinált, s melyben saját állapotát írja le egyszerű, természetes szavakkal. Sok-szor élénkelte már a karám mellett; szinte ugy esik neki, mintha mástól tanulta volna és örülne, hogy más ugy ki tudta mókázni az ő dolgát.

A déli tikkadt levegőben szertehangzik a népetien pusztán a népdal első versszaka:

Ostor fityeg a vállamon, karikás,
Csikós vagyok az alföldön, semmi más.
Rézsarkantyum peji lovamba ha vágom,
Végig repül tizenhárom határon.

Eldudolgotja magában kétszer, három-szor, s e közben összeveri sarkantyuit, talán öntudatlanul, és elnezi feldicsért kis pej lo-vát, a mely a költői nagytítás szerint „végig repül tizenhárom határon.“

A nap ragyog, a víz hajjai csillognak sugaraiban; a természetben nagy csend uralg; a lovak összedugják fejeiket a vízben és ugy hűsölnek.

A nem-messziről látszó falu templomá-ból déli harangszó zendül meg; a méla han-gok tisztán csengnek át az elhagyott vidéken. A legény figyelmezt magukra vonják a han-gok, s van valami, a mi a homályos, sejtlemes elérékenyültségre ragadja egyszerű lelkét. Élnez a falu felé; megemlékszik a vasárnap délutánokra, melyeket a nagy-korcsma előtti téren tánczban, mulatságban töltött, eszébe jutnak a szép leányok, a kik ottan szeretőikkel tánczolni szoktak. Látja pajtásait mind egyenkint enyelegni, szíves szót váltani a választottakkal. Szívét jóleső vágy, édes irigység tölti el; mert neki még nincsen szeretője!

Elérzékenyül, vágyva, busulva leereszti fejét s lelkéből kifakad a népdal második szaka:

Vékony haja van a piros almának,
Mért nincs nekem szép szeretőm, mint másnak?
Bíval telik az én egész életem,
Szép időmet csak sírással tölthetem.

Sajátmagát elbusítja. Egészen árvának érzi magát egy perczig; azonban csakhamar felvidul, megint összeíti a bokáit s előlről kezdí a népdalt. Most már két szakasza van; összefoglalja és együtt éneklí. A ki nem tudja e történetet, meg nem értheti, hogy hogyan került e két versszak egymás mellé: egyik a hetyke betyárság, a másik a szerelem utáni epedésnek megdicsőítése.

Pedig így származik a népdal.

Egy darabig még bámult a bojtár a viz-parton, majd ugyanazon nóttára fityörészni kezdett. Aztán, a mint az említett tapasztal-tabb lovak tapodni kezdtek a vízben, nagyot durrantott karikásával.

A jelle megindultak a lovak s egyenkint kapaszkodtak fel a partra. A mint a kis pejko is előbukkant, megkapta a legény sörényé-nél, újra szájába adta a zablát, felugrott reá, aztán nagyot karjantott s vágatva haj-kurászta el a ménest a sik pusztán, hogy ha netalán valamelyik melegiben ivott volna, baja ne essék.

A föld rengett a lovak lábai alatt, a mint ficzkanzóva elrohantak, mig csakha-mar mindnyájukat elnyelte a távol.

(Folytatás következik.)

Az eperjesi r. kath. templom.

Akarmely vidékről közeledünk Eperjes városához, a legelső, a mit észreveszünk, a r. kath. templom szép sugar tornya, mely a parochialis templommal együtt csaknem a város középpontján áll a nagy piac közepén. A templom tornya, bár messziről szépnek és karcunak látszik, de minél közelebb érünk hozzá, annál inkább veszszük észre, hogy tetőzete azon időtáiban épülhetett, mikor az ugynevezett rokoko vagy barok formák a torony-tetőzetekre is kiterjedtek, t. i. kidudorodásokkal voltak ellátva, mely izlés nélküli modorban fedették hazánk több vidékén is különösen kisebb helységekben a tornyokat.

Az eperjesi parochialis templom tornya azonban mégis eltér némileg azon izlés nélküli modortól, miután csúcsa gulába (pyramisba) megy át, melynek alappanegy csigatekeres által diszitett alapon nyugszik, és ez által szebb formát nyer; és így épen ez által különbözik a rokoko tornyoktól, melyek csúcsai kivétel nélkül hagyományosan végződnek, mint például az eperjesi görög egyesültek temploma, valamint a ferenczrendi zárda kettős tornyai. — E szerint e templom tornyának tetőzete nem egyez meg a templom góth izlésű modorával, s nagyon kívánatos volna, azt a templom külsejéhez illő góth modorban átídomítani és megújítani, mi nemcsak a templomnak, de egyszersmind a városnak is díszére válhatnék.

A torony köfalrésze már csinos góth izlésű ablakokkal van ellátva, és öt emeletből áll; az ötödik emeletet az öt szobája képezi, mely oszlopos tornácczal van körül véve, honnan elragadó kilátás nyílik az

alatta elterülő városra és regényes vidékére. — A templom külseje szép góth modorban van építve, s különösen déli oldala igen csinos; az északi oldal azonban újabbkori és a góth izléssel homlokegyenest ellenkező modorban épült kápolnákkal van eltorzítva, mi az összhangzást tökéletesen elrontja.

A mi a templom fekvését illeti, ez majdnem minden régi templom fekvésével megegyez, t. i. a szentélyvel kelet felé van fordítva, s itt is az azon időben általános divatozott irány (*linea sacra*) van megtartva.

Hogy mikor épült e templom, azt egész biztosan nem lehet meghatározni, annyi azonban bizonyos, hogy építési modoráról ítélve, a 13 vagy 14 századból származik.

A templomnak három bejárata van, déli, északi és nyugati oldalán a torony alatt, mely utóbbi főbejárásnak (*valva*) tekinthető.

Három hajóból áll, egy fő- és két mellékhajóból, melyek góth oszlopok által vannak egymástól elválasztva, mely oszlopokon a szép góth boltozat nyugszik.

Feltűnő itt azonban, hogy a déli mellékhajó valamivel rövidebb a főhajónál, az északi mellékhajó pedig még rövidebb is, kelet felé egy kápolnába végződik — a mint képünkön is látható. Mind a három hajó keleti végei a góth építési modornak megfelelőleg sokszögek (*polygonok*) által vannak határolva, melyeknek élei kívül szokás szerint góth oszlopokkal vannak ellátva, s az utóbbiak közt szép góth izlésű magas ablakok foglalnak helyet.

A sekrestye régen más helyen lehetett, jelenleg a templom déli oldalához van építve, és a mint építésmódoráról láthatni, későbbi időkben keletkezhetett. A templom

keresztbe fektetett gerendán a régi templomoknál gyakran előforduló úgy nevezett *diadalkereszt* (*crux triumphalis*) két alakkal (Mária és János) van alkalmazva.

A templom jó orgonával bir, mely a főhajó nyugati részén a főbejárás felett szép dórjai oszlopokon nyugszik.

Általában véve e templomnak belseje szép, csak hogy különböző koru, e szerint különböző izlésű részeivel nem gyakorlatja a szemlélőre azon kellemes benyomást, melyet egy és ugyanazon izlésben épült templomok szemlélésénél találunk; — bár egyes részei, például a déli hajóban, nem messze a chorostól levő újabbkori igen szép görög izlésben készült szent György-oltár némileg magára vonja a szemlélő figyelmét, lehet, hogy egy újabbkori izlésben épült templomnak méltó díszére szolgálhatna; itt azonban egészen elveszti művészeti becsét.

Vége megemlítjük még a képünkön is látható, s a templom északi oldalához később hozzá épült, újabb izlésű oszlopokkal ellátott kápolnát; ez hasonlóan nincs a templom góth külsejével összhangzásban. Általában véve csak akkor lehet egy építmény tetszetős alakú, s csak akkor birhat művészeti beccsel, ha minden egyes része következetesen, bizonyos megállapított és határozott izlésben van ídomítva. — Sajnos, hogy ezen hibás eljárást — mind építési, mind újítási tekintetben — hazánk több templománál oly gyakran találhatjuk, s óhajtható volna, hogy — kivált szép góth izlésű templomainknál, (melyek hazánkban ugyanis gyérek) a javításokat és hozzáépítéseket úgy eszközölnék, hogy a templom eredeti modora lehetőleg megtartassék.

A piac, melyen a templom áll, több emeletes csinos házzal díszeskedik; a templom északi részén van az egyszerű modorban tartott evangélikus templom, a régi kollegiummal, és a városi elemi tanoda.

Mykowszky Viktor.

A budai lánczhídter.

Ha Pestről a Duna gyönyörű lánczhídján végig sétálunk, legelőször azon terére érünk és Buda városának, melynek élethű képét mutatja mellékelt rajzunk. E hely már igen kis mértékben emlékeztet Buda régiségére, de dacára újabbkori jellemének, a városnak legérdekesebb, mindenestre pedig legélénkebb pontjai közé tartozik.

A mint a hidvámszédő kivette kezünkől az átmenetet biztosító pléhjegyet s a Buda szárazföldjére lépünk, egyszerre öt nagy utvonallal állunk szembe velünk tétő az alagut nyílása, mely a várhegyen keresztül egyenesen

nalban a Krisztinavárost köti össze a Dunával; közvetlen az alaguttól jobbra azon 1837-ben készült új ut kanyarodik fel a várba, az egyetlen kényelmes kocsiút, mely minden nagy erőködés nélkül teszi lehetővé a feljutást. Képünk előterén jobbra látjuk a budai takarékpénztár házának egy részét, mely Ybl építésű terve szerint négy évvel ezelőtt izléstelen, csaknem palotaszzerű stílusban épült; ezen ház mellett, fölfelé a Duna mentében a viziváros, császárfürdő s Ó-Buda felé visz az út. Végre a negyedik utvonallal az, mely a képünk baloldalán látható népszínházi épület mellett lefelé a Duna mentében a Ráczváros és Tabán külvárosokba, a Gellérthegy tájékára vezet. Az ötödik, s legnagyobb országút pedig a lánczhid magja, mely Pest felől szállítja ide a legnagyobb élénkséget.

Hogy ez öt utvonallal egyesülése ezen helyen meg nem szűn, eleven sürgőst-forgást, szakadatlan közlekedést, sőt gyakran egymásra toluó emberek, terhes szekerek, kocsik, targonczák stb. fennakadását idézi elő, az igen természetes, s annál inkább sajnálandó, hogy e hely beépítése alkalmával több gondot nem fordítottak az itteni

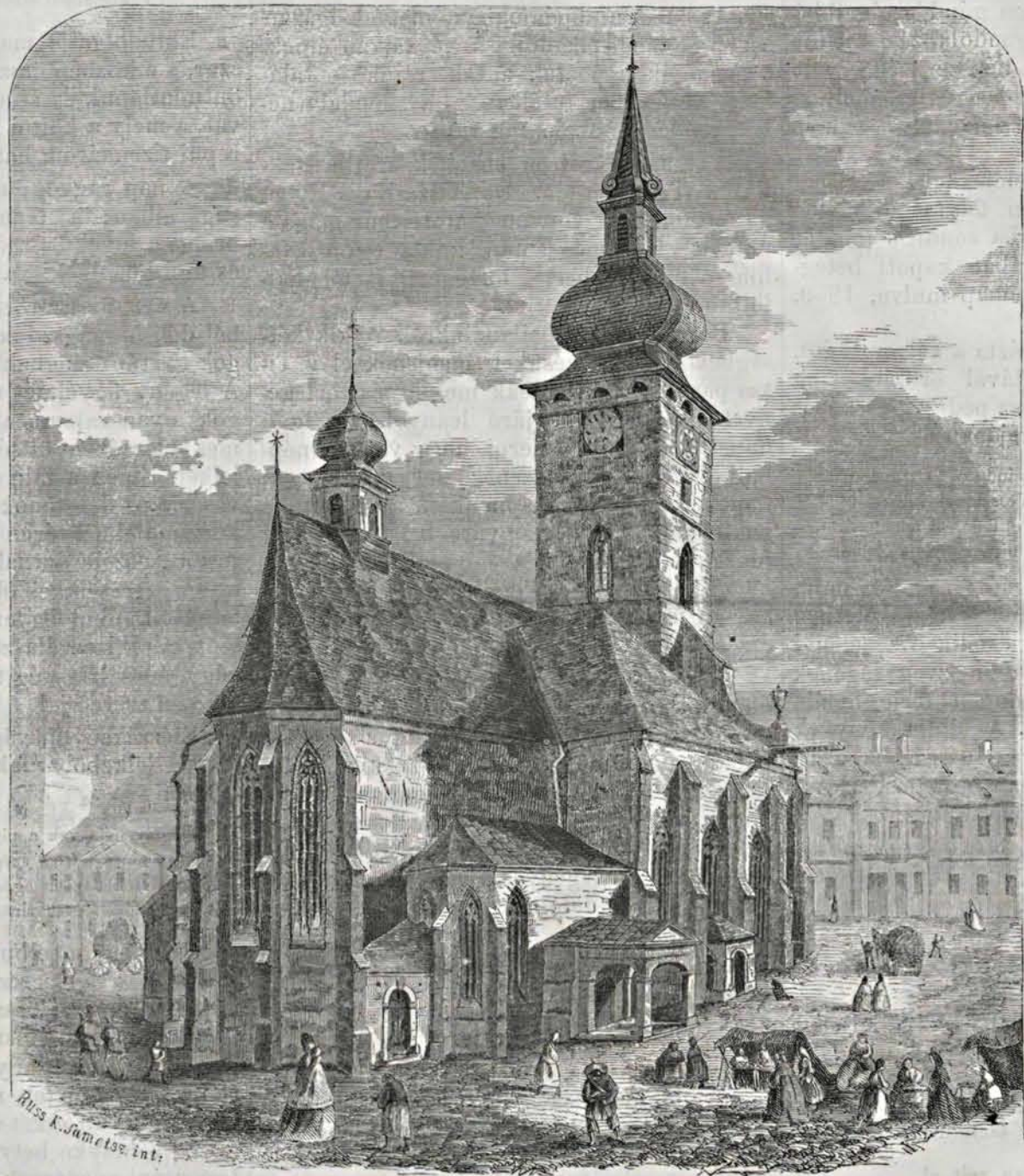
a jó akaratsnak, rögtönzésnek, készületlenségnek s könnyűvérűségnek szomorú jelvénye. Mily zajos élet ütötte fel itt néhány rövid évre sátorát, mily világra szóló jó kedvvel járta itt Dunán apó és fia Patroklos az ő ledér kankánját s a sok szemkápráztató léhaság mellett mennyi elismerésre méltó igyekezet, leleményesség és ügyesség tartá itt elfoglalva a tért, napról napra nemesb élvekké biztatva a magyar színészetnek e reá nézve csaknem idegen földön is egyre szaporodó híveit — s most! A vidám sereg nyom nélkül elpusztult; a pezsgő élet helyén némán merednek égfelé az újra vakolt régi falak s Dunánán fölesiklandozó áriái helyett kőszá varjuk és csókák károgják a háztetőről a szép remények mulandóságát. Akárkit terhel a budai népszínház megbukásának sulya, megbocsáthatlan hibát követett el, s akárki veszi még egyszer kezébe a megakadt ügy folytatását, jó lesz előre meggondolnia, hogy a színészetnek komolyabb, nemesebb feladatai is vannak általában, s a magyar színészetnek Budapesten különösen.

A budai lánczhídter képezi gyújtópontját a pestiek minden kirándulásainak, melyeket oly gyak-

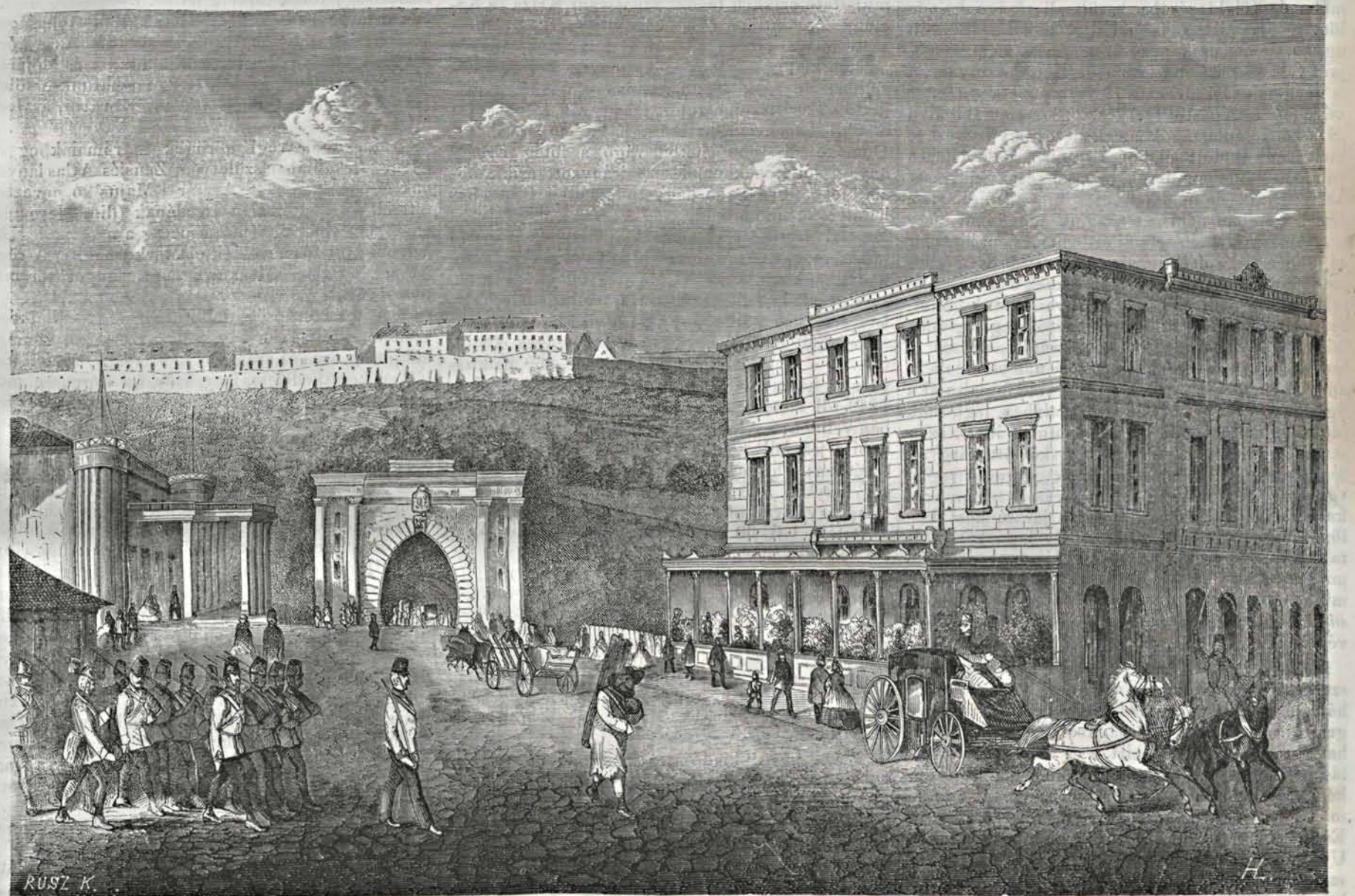
Hírlapirodalmunk a 19-ik században.

Harmadik közlés 1841—1847. *)

Az időségi sajtó, mely óriási hatást gyakorol egyesekre, úgy mint tömegekre, kivált ott, hol a sajtórendszabályok nem nehezülnek a gondolatközlésre és nagy eszközére, mindenki észlelheté, ki csak némi figyelmet fordít, az ez időben már szabadabban szárnyaló külföldi journalistika termékeire, mert a journalistika, mint a nyilvánosság és közvélemény organuma, legelőtöbb eleme az alkotmányos rendszernek, korlátzója a hatalom kihágásainak, ellenőre a közigazgatásnak és az igazságszolgáltatásnak; a journalistika azon gyakorlati iskola, melyben a tudós szintű, mint a polgár, a műiparos mint a törvényhozó életpályájára készülhet; szóval a journalistika azon varázserő, mely a legtávolabb nemzetekhez is érdeket ébreszt egymás iránt s ennek köztörékvést, közszólhatatást idéz elő. — Hazánkban ugyan mostohább körülmények uralkodtak mint külföldön, mert a magyar időségi sajtó, soknemű gátló viszonyok s befolyásoknak

Az eperjesi r. kath. templom. — (Mykowszky rajza után Greguss János.)

Népszínház.

Alagut.

A budai lánczhídter. — (Luders rajza.)

Takarékpénztár.

forgalomhoz szükséges nagyobb, kényelmesebb tér üresen tartására. Nem kívánhattuk volna, hogy itt is akkora lánczhídter alakítsassék, mint Pesten, mert hiszen Buda szűkebb területi viszonyait nem lehet a pestiekhez hasonlítani, — de sajnálatos, hogy a szép takarékpénztári házat nem építették néhány öllel hátrább a Dunától, mi által nemcsak a forgalom kényelme nyert volna, hanem magának a szép épületnek is, szemnek tetszőbb, kedvezőbb fekvése jutott volna. Hogyan lehetne még ezentul a tér be nem épített, alsó részének rendezése által, a symmetria megsértése nélkül, e mozgalmass hely nyomasztó szük arányain segíteni, ennek meghatározása nemcsak budavárosi, hanem valóságos országos gondokat is megérdemelne.

Természetes, hogy nyáron háromszoro: az élénkség ezen a ponton. Pest lakóinak nagy része ilyenkor Budán keres szórakozást. Mindjárt a takarékpénztári épület földszinti helyiségeiben igen díszes kávéházi teremek s árnyat adó veranda gyalog estenkint a fagyaltóznak gyűllyhül. Átellenben van a Mátyás király istállóiból átvarázsolt népszínház, az ő modernizált homlokzatával, s hátulsi részeinek eredeti ódon brna falával —

ran rendeznek a regényes budai hegyek közé. Itt van gyűlhelye a temérdek bérkocsinak és omnibusznak, kik tömegesen szállítják nyári napokon a város szük falai közül menekülőket a Zugliget, Disznófő, Szép juhásznő, Svábhegy, Sashegy, Gellérthegy virányaira, a sok melegfürdőbe s az újabb időkben felkapott keserű sós forrásokhoz. — Az alaguton keresztül zárandokolnak a német Thalia hívei a Krisztinaváros elején álló német színházba; s ezen túl van néhány év óta a buda-trieszti vasut indóháza, mely hogy mennyire igénybe vesz minden közlekedési s szállítási eszközt, tovább magyarizni felesleges. A magánfogatok, bérkocsik, terhes szekerek s a gyalogjárók, tömege a nap némely óráiban valódi mozdulatlan torlaszszá halmazódnak.

E tér képezi Budaváros testének élénken liúktető főerét, honnan messze sugározik el az élet és mozgalom a budai és várhegy alatt minden irányban. Csak fenn a vár falai és sírú házsorai között uralkodik ünnepélyes zajtalanság és méltóságos egyhangúság, mintha e királyi magasságra az élet piaci zaja nem is merte feltolakodni.

volt alávetve, különösen a censura lidércnyomás-ként nehezült reá, és ime mindezek dacára, mely egyszerű tüneményként küzdött és tört magának utat politikai hírlapjainak példányképe a „Pesti Hírlap,” mely fényes irodalmi kört csoportosított s mintegy delejéknét vonzott maga körül a szépirodalmi téren divatlapjainak triumvirátusa: az „Életképek,” „Honderű” és „Pesti Divatlap”; úgy hogy hasonló erő központosítását hiába keresnők mindezeidig belletristikai lapjaink közt; ez időre eskik továbbá jeles vidéki lapunk a „Hazánk” keletkezése, melyet mintaképpül használtak a későbbi vidéki lapok szerkesztői; végül az egyházi s más szaklapok ügyes szerkesztői ekkor szereztek lapjaik részére oly part-ló közönséget, mely később is megkívánta s állandóan fentartotta a hasonlirányu s ezüdu lapokat.

Szóljának azonban erről időrendszerint a következő — hírlapirodalmunk haladását bizonyító adatok.

*) A második közlést lásd a V. U 1864. 6. stb. számában. E sok gondolal összeállított czikkorsorozatot ajánljuk olvasóink figyelmébe. — Szerk.

Politikai magyar lapok 1841 és 1847 között következők jelentek meg:

„Nemzeti Ujság“ melyet „Hazai és Külföldi Tudósítások“ czim alatt 1806-ban Kulesár István alapított s mely e melegebbül hazafi elhunytá őta váltózó szerkesztésével több szerkesztés kezén fordult meg...
„Erdélyi Híradó“, mely 1828-ban alapított...
„Nemzeti Ujság“, semmi érdemmel nem bírt...
Nagy Pál a Nemzeti Ujságot 1842. jun. 5-ig szerkeszté...

„Jelenkor“ kiadó-szerkesztője Helmecey Mihály, ki azt 1832-ben indítá meg...
„Erdélyi Híradó“, melyet 1828-ban alapított...

(Világ, 1841. I. 146. — 1842. 1. 9. 468. — Jelenkor 1841. I. 9. I. — Hírnök 1841. I. 15. 45. sz. — Athenaeum 1841. 24. sz. 388. I. — Pesti Hírlap 1843. 609. sz. 41. I. — 1844. 365. sz. 447. I. — 1846. 609. 41. I. — 1847. 852. sz. 192. I. — Hóni irod. Hírleto. 1844—1847. — Uj Ismeretek tára. Pest 1853. V. K. 320. I. — Horváth M. Huszonöt év Magyarorszag történelméből 1823-tól 1840-ig. Genf. 1864. II. K. 302. I. — Tár. 1842. Literatúra rész VI. 481. — 1843. VII. 481. Literatúra Lapok. 1841. I. 47. I. — Danielik: Magyar irok. El- tr. gyujtemeny. Pest 1856. I. 219. 1858. II. 166.

latokra s egy állandó olvasó közönség összegyűlelésére adott alkalmat. — Megjelent a Jelenkor Pesten egész rétven melleképpel 4 két félíven hetenkint kétszer, szerdán és szombaton velinen; ára félre 4 ft. postán 4 ft. 8 kr. 1844-től helyben 5 ft. postán 6 ft. p. p.; nyomatott Trattner-Károlynál és pedig 1841 óta angol gyorsrajtával. 1842. második felében 894 példány kúdtett vidékre. 1847. első felében 1000 példány nyomatott belöle.

„Erdélyi Híradó“, mely 1828-ban alapított, és társalpa a „Nemzeti Társalkodó“ szerkeszté és kiadta Méhes Sámuel. — Báro Kemény Zeigmond 1840. végén átvállalta, s 1841-ben felkeseen vitte az Erdélyi Híradónak, az erdélyi alkotmányos ellenzék organumának vezetése, kezét fogva az akkor Erdélyben idözo Kovács Lajossal, barátjával s elvtársával, mely lap az azt kiállító nyomdával együtt Méhes nevét viselő ugyan, mint tulajdonosát, de egészen s kizárólag Kemény Zs. szellemi befolyása alatt állott, s annak eszméit és nézeteit képviselő, töle származtak nagy részint a vezérizkkek is. Itt már úgy tünik elő Kemény, mint valódi journalistai tehetség. Gróf Teleki Domokos 1845-ben átvevén a lap vezetését, erdeles cikkekkel hozott töle különösen az urbér, adó s unio tárgyában. 1846—1847-ben Szatmári Károly vezérlete alatt jelent meg; Ocsvai Ferencz pedig évenként át a Híradó szorgalmas segéd-szerkesztője volt. — 1846-ban Gyulai Pál is résztvett pár hónapig a szerkesztésben, 1847-ben pedig Urhazy lón rendes munkatársa. — A „Nemzeti Társalkodó“ melleképp fő-tárgyait a hazaismeretése, nevezetesen aszónyegen forgó korkérdések, izletes tapintattal választott mulattató cikkek tevék. Szentiványi, Kriza és Kemény Zs. kitiünő részt vevék a szerkesztésben, ezen lelkes férfiak nagy bajjal kivették, hogy a „Társalkodó“ egy egy költeményt s beszélyt közöljön; de ezek közül az első elhalván, a más kettő a szerkesztői hivatal elhagyván, a dolog újra a régi kerékvágásba esett. E lapban gr. Teleki Domokostól több élethe vágó s főleg Erdély anyagi jóllétének emelésére irányzott czikk közzölettet, ugyanint a nagy tudomány Brassai is hatályosan munkálkodott. — A „Vasárnapi Ujság“ Brassai szerkesztése mellett a fölaphoz csatolva jelent meg, ez egyetlen népi lap volt akkor journalistikánkban, s jó három negyede közhasznu, részint gazdasági, részint természetudományi stb. ismereteknek volt szánva, az utolsó lapon a világ színpadján feltűnő nevezetes események közöl-tettek. — Megjelent az „Erdélyi Híradó“ Kolozsvárt hetenkint kétszer, kedden és pénteken 1842-től szombaton és szerdán egy iv egész rétven velinen; a „Nemzeti Társalkodó“ és a Vasárnapi Ujságból hetenkint egy-egy iv jelent meg 4-rétben; e három lap félívi díja 5 ft. volt, 1845-től helyben 5 ft. 36 kr., postán 6 ft.; ekkor a föl-ep ivvel megtdotlatot, küllör a „N.T.“ 2 ft., a V. Ujs. 1 ft. 30 kr. p. nyomatott a kiadó sajtó nyomdájában.

Merkur, az 1865. évi planéta.

Ugy tapasztaltam, hogy népünk egy része még mindig az uralkodó planétákra épít, tőlök remél vagy tőlök tart; a letűnt nyomozott években nem egyszer hallám a termés mostohaságát az uralkodó bolygónak tulajdonítani. Az a kérdés: lehet-e annak befolyása földünkre és időjárásunkra? Építhetünk-e rá, vagy tarthatunk-e tőle? Ismerkedjünk meg tehát a jelen év urával, a Merkúrral.

Merkur, a régi görögök és rómaiak egyik istene. Arkádiában születvén, Zeusz és Atlas lányának Majának fia volt. Atyjáról Majus hely nevezetett el, a Latinoknál a szerdának (dies Mercurii) adott nevet, a csillagászok pedig a naphoz legközelebbi bolygót nevezték el Merkúrnak. A régi istenek sorában Merkur igen felfűgós teremtmény volt.

A testi szépség, lelki ügyesség, vállalkozó szellem, a találékonyság, vallási szertartások megállapítása, írás és számolás mestersége, zene föltalálása, kereskedelem, ipar, szövelés, a szerezése, művészet, az erő és képesség legteljesebb föltételege benne és emlékében adatott át az utóvilágnak.

„Erdélyi Híradó“, mely 1828-ban alapított, és társalpa a „Nemzeti Társalkodó“ szerkesztése és kiadta Méhes Sámuel. — Báro Kemény Zeigmond 1840. végén átvállalta, s 1841-ben felkeseen vitte az Erdélyi Híradónak, az erdélyi alkotmányos ellenzék organumának vezetése, kezét fogva az akkor Erdélyben idözo Kovács Lajossal, barátjával s elvtársával, mely lap az azt kiállító nyomdával együtt Méhes nevét viselő ugyan, mint tulajdonosát, de egészen s kizárólag Kemény Zs. szellemi befolyása alatt állott, s annak eszméit és nézeteit képviselő, töle származtak nagy részint a vezérizkkek is.

Merkur, mint isteni követ, nem egyszer szerepelt a földön. E szerepe csak akkor fordul elő a költőknél, miután Apolloval kibékült, ez annak caduceust vagysis békepalczát nyomott markába, az pedig ennek latot adott, és esküt tön, hogy nyájához közelíteni sem fog soha.

Azonban pokolban is ő volt az ur; mert ő Plutónak is hírnöke volt, s a megholtak lelkeit ő kalauzolta az alvilágra. Pálcájáa pedig oly búbájos erővel bírt, hogy a kit akart, elalattott, a kit akart, fölbeszertett, az alvóra pedig oly álmodat bocsátott, a minőkre az őt előre megkérté.

Ezeknek kívül a hó csalán, ravaszkodni, vagy hitszegőt kellett játszani, Merkur volt a pártfogó, mint olyan, ki ezen mesterségek legavatótabb bajnoká, védőnké. A tolvajlás főfőmestere volt, hisz még alig egy napos korában is lopott már s pedig szerencsésen. Aztán segített lopni Herkulesnek, Jupitert, Marst foghelyeikből kiszabadította, Argust megölte, Perseusnak czinkostársá volt, s több ily apró csinyt követett el, mik az idegen vagyon után sovárgó embereknek biztos pártfogást ígértek.

amit legfeltűnőbb, az, hogy mind a görögök, mind a rómaiak, a határok sérthetlen istenét benne üdvözölék, az utasokat pedig hatalmas pártfogásába ajánláak.

De nézzük most Merkur, a bolygó csillagot: A Merkur oly közel jár a naphoz, hogy ezt annak lakói tiszser oly nag nak láthatják, mint mi. Távolagsága ugyanis a naptól nem több 8,000,000 mérföldnél, s így, hogy napköri pályáját megfussa, ssekély időre van szükség; mintegy 88 nap alatt teljesen megjárja körét; de keringése oly gyors, hogy egy-egy napon 578,880 mérföldet így járja hátra. E szerint ha a bolygónak a napköri megfordulását egy évek mondjuk: Merkur fordulatóra csak 88 napot számíthatunk. Mily különbség tehát Merkur s például Uranus között! Az 88 napot számít egy évre, ez 84 évet egy fordulóra! Persze ez négyszáz millió mérföldnyi tért fut fordulatóval! Aztán Merkur kicsi bolygó is; ha földünket 25 részre osztanók, s minden részt golyóvá alakítanók, egyik-egyik Merkúrhoz lenne hasonló, tehát hasonlóan kisebb, mint földünk.

Fénye élénk és csillogó; de láthatáruinkhoz közel esvén, a sűrű légi miatt ritkán szemlelhető; nagyon szép idő kívánatik hozzá, hogy este vagy reggel csak rövid időre is láthatassék. Forgása mindig a nap szomszédságában marad; mint más csillagtal, úgy földünkel sincs semmi összeköttetése s tehát valamin ennek arra, ugy annak sincs erre semmi befolyása; békésen járja mindegyik a maga útját, békésen élvezi mindégyik lénye saját világa felvilágát; azok nem kérdik mit művelünk mi, mi se háborgassuk az ő boldogságukat.

S. E. A.

A magyar hírlapok 1865-ben.

Felveti szokásunk szerint itt közöljük a magyar lapirodalom jegyzékét, mint ezt a jelen év megnyitával találjuk. Nagyobb észrevételekre a jegyzék ezuttal nem szolgált alkalmat. Folytonos pangásban levő közviszonyaink okozták, hogy az idén a lapirodalom körében sem látunk nagyobbberű változásokat.

Születése után a negyedik órában bölcsőjéből kiszökött, egy teknősbékát megfogott, megölt, ennek héjárú hurokat feszített, és saját születtét megénekelte. Még az nap este meglapta Apollót, t. i. az istenek sz. nyájától 50 darab marháat elvont. Hogy pedig a nyomonok el ne igazodhasanak, a marhákat össze-visszahajlászta, s rejtő barlangjába maga is háttal vonult be. A tolvajlás utóbb mégis kísült, s Apollo a dolgot az istenek itölözské elé terjesztette; Merkur tagadta a tényét, de Jupiter belátván a nagy ügyességet, egyet mosolygott, s csak azt parancsolta, hogy Merkur fedezze föl a rejtehelyt. Apollo, hogy többé ne csalódjék benne, Merkur kezére bilincseket veretett, de csak azon vette magát észre, hogy a barlangnál Merkur szabadon, marháit pedig páronkint összebilincselve találta.

Azokban pokolban is ő volt az ur; mert ő Plutónak is hírnöke volt, s a megholtak lelkeit ő kalauzolta az alvilágra. Pálcájáa pedig oly búbájos erővel bírt, hogy a kit akart, elalattott, a kit akart, fölbeszertett, az alvóra pedig oly álmodat bocsátott, a minőkre az őt előre megkérté.

Ezeknek kívül a hó csalán, ravaszkodni, vagy hitszegőt kellett játszani, Merkur volt a pártfogó, mint olyan, ki ezen mesterségek legavatótabb bajnoká, védőnké. A tolvajlás főfőmestere volt, hisz még alig egy napos korában is lopott már s pedig szerencsésen. Aztán segített lopni Herkulesnek, Jupitert, Marst foghelyeikből kiszabadította, Argust megölte, Perseusnak czinkostársá volt, s több ily apró csinyt követett el, mik az idegen vagyon után sovárgó embereknek biztos pártfogást ígértek.

Magyar Sajtó. Szerk. Pák Albert. Kiadó Heckenast 11-ik évfolyam. Ára 14 ft.
Hon. Szerk. Urhazy György. Kiadó Jókai Mór. 3-ik évfolyam. Ára 21 ft.
Pesti Hírnök. Szerk. Török János. Kiadó Szabó Alajos. Hatodik évfolyam. Ára 20 ft.
Sürgöny. (Hivatalos.) Szerk. Bulyovszky Gyula. Budán. Ötödik évfolyam. 20 ft.
Idők Tanuja. Szerk. kiadó Lonkay Antal. Hatodik évfolyam. 19 forint.
Bécsi Híradó. Szerk. kiadó Kecskeméthy Aurel. Első évfolyam. Ára 16 ft.
Összesen = 7.

II. Politikai hetilapok.

Politikai Ujdonságok. Szerk. Pák Albert. Kiadó Heckenast. Tizenegyedik évfolyam. 6 ft. (a Vas. Ujsággal együtt 10 ft.)
Arad. Szerk. Környei Ján. Kiadó Bettelheim. Harmadik évfolyam. 12 ft.
Népbárta. Szerk. kiadó Vas Gereben. 5 ft.
Közozsári Közlöny. Szerk. kiadó Dózsa Dániel. 12 ft.
Korunk. (Kolozsvár) Szerk. kiadó Köváry László. Ötödik évfolyam. 12 ft.
Erdélyi Hetilap. (N. Szében). Szerk. Békassy Márk. Első évfolyam. Ára 6 ft.
Összesen = 6.

III. Vegyes tartalmu képes lapok.

Vasárnapi Ujság. Szerk. Pák Albert. Kiadó Heckenast. Tizenkettedik évfolyam. Ára 6 ft. (a Politikai Ujdonságokkal együtt 10 ft.)
Ország Tükre. Szerk. Gyárfás Fer. Kiadó Matus J. Negyedik évfolyam. Ára 12 ft.
Hazánk és a külföld. Szerk. Szokoly Viktor. Kiadó Emich. Első évfolyam. Ára 6 ft.
Világzemle. Szerk. kiadó Takács István. Első évfolyam. Ára 10 ft.
Képes Ujság. Szerk. IIméri Kiss István. Kiadó Heckenast. Első évfolyam. Ára 2 ft.
Kath. Képes Néplap. Szerk. Füssy Tamás. Kiadó a Sz. István társ. 4 ft.
Ifjúsági lapja. Szerk. Remellay Gusztáv. Kiadó Emich. 5 ft.
Összesen = 7.

IV. Egyházi és iskolai lapok.

Religio. Szerkeszti Paláthy Pál. Prot. Egyházi és Iskolai lap. Szerk. kiadó Ballagi Mór. Nyolcadik évfolyam. 7 ft. 40 kr.
Házi Kincstár. Szerk. kiadó Ballagi Mór. Hatodik évfolyam. 2 forint.
Tanulói Lapok. Szerk. kiadó Lonkay Antal. 6 forint.
Összesen = 4.

V. Szépirodalmi, s rokon tartalmu lapok.

Kozoru. Szerk. és kiadó Arany János. Harmadik évfolyam. 12 ft.
Füvésztői lapok. Szerk. Tóth Kálmán, kiadó Emich. Második évfolyam 16 ft.
Nefelejts. Szerk. Bulyovszky Gyula. Hetedik évfolyam. 12 ft.
Családi Kör. Szerk. és kiadó Emilia. Hatodik évfolyam. 12 ft.
Hölgyvilág. Szerk. és kiadó Király János. Hatodik évf. 8 forint.
Pesti Bazár. Szerk. Kühn Károly. Első évfolyam. Ára 8 ft.
Kalauz. Szerk. és kiadó Riedl Szende. 8 ft.
Magyar vidékiek lapja. Szerk. és kiadó Chorin Zeigmond. 4 ft.
Századunk. Szerk. és kiadó Kiss János. Második évfolyam. Ára 12 ft.
Összesen = 9.

IV. Humorisztikus lapok.

Üstökös. Szerk. Dienes Lajos, kiadó Jókai Mór. Nyolcadik évfolyam. 6 ft.
Blond Miska. Szerk. Szokoly Viktor, kiadó Emich. Hatodik évfolyam. 6 ft.
Füves Bagoly. Szerk. Torkos István. Kiadó Heckenast. Első évf. Ára 6 ft.
Összesen = 3.

VII. Szaklapok.

Gazdasági Lapok. Szerk. Morócz István. Kiadó a magyar gazd. Egyesület. Tizenhetedik évfolyam. 10 ft.
Falusai Gazda. Szerk. Girókúti Ferencz. Kiadó Heckenast. Ötödik évfolyam. 6 ft.

Magyar Közgazda. Szerk. kiadó Rózsaági Antal. második évfolyam. 12 ft.
Erdészeti Lapok. Szerk. kiadók Vagner K. és Divald Adolf. Harmadik évfolyam. 5 ft.
Szekesfehérvári Borászati Lapok. Szerk. kiadó Tóth István.
Nép Kertész. Szerk. Hutirai Lukácsi Sándor. Ára 2 ft.
Vadász és Verseny Lap. Szerk. kiadó Bérczy Károly. Kilencedik évfolyam. 10 ft. 50 kr.
Törvényészeki Csarnok. Szerk. kiadó Szokolay István. 8 ft.
Orvosi Hetilap. Szerk. kiadó dr. Markovszky Lajos. Kilencedik évfolyam. 10 ft.
Gyógyászati. Szerk. kiadó dr. Poór Imre. Ötödik évfolyam 10 ft.
Egészségi Tanácsadó. Szerk. dr. Pete Zeigmond. Második évfolyam. 4 ft.
Gyógyászati Hetilap. Szerk. kiadó Schédy Sándor. 9 ft.
Zenészeti Lapok. Szerk. kiadó Ábrányi Kornél. 10 ft. 50. kr.
Magyar gazdasszonyok Hetilapja. Szerkeszti Vachott Sándorné, kiadó-tulajdonos a Magyar Gazdasszonyok egylete. 5 ft.
Gyórsírszat. Szerk. kiadó Markovics Iván. Ára 6 ft.
Magyar Gyórsíró. Szerk. kiadó. Fenyvessy Adolf. Ára 4 ft.
Férfi divat-futár. Szerk. kiadó. Kühn K. Ára 5 ft.
Nemzeti Férfi-divat-közöny. Szerk. kiadó Hoffman F. A. 4 ft.
Összesen = 18.

VIII. Vidéki lapok, (nem politikai vagy szaktartalommal.)

Győri Közlöny. Szerk. kiadó Nagy Endre. Kilencedik évf. 8 ft.
Szegedi Híradó. Szerk. Szabados János. Kiadó Burger. 8 ft.
Hortobágy (Debreczen.) Szerk. Illésy György. Kiadó a d—i szünyögyelet. 6 ft.
Felvidék. (Kassa.) Szerkeszti Bánóczy F. Tirogató. (Szatmár.) Szerk. és kiadó Kovács Márton. 4 ft. 50 kr.
Zala-Somogyi Közlöny. (N.-Kanizsa.) Szerk. Roboz István. Negyedik évf. Ára 5 ft.
Eger. Szerkeszti Vidá József. Harmadik évfolyam. 6 ft.
Esztorgomi ujság. Szerk. Haán Rezső. Második évfolyam.
Zempléni Híradó. Szerk. Forster Rezső. Első évfolyam.
Szepesi Értesítő. (Lőcse.) Szerk. és kiadó Seeliger K. Ára 4 ft. Nagyobb részt német tartalommal.
Debreczen-Nagyváradai Értesítő. Szerk.-kiadó Balla Károly. Huszonharmadik évf. Ára 5 ft.
Kassa-Eperjesi Értesítő. (Kassa.) Ára 5 ft. 20 kr.
Miskolci tudakozó-intézeti Értesítő. Falkenstein Ignác. 3 ft.
Erdélyi Hivatalos Értesítő. Szerk. Gámán Zeigmond.
Összesen = 14.
A most megjelenő magyar lapok összes száma tehát a folyóiratokon kívül 68, melyekből 46 a fővárosban, 22 pedig egyes vidéki városokban jelenik meg.

Folyóiratok.

Budapesti Szemle. Szerk. és kiadó Csengery Antal és Lónyai Menyhért. Tizenharmadik kötet. Ára 12 ft.
Győri történelmi és régészeti füzetek. Szerk. Ráth Károly és Römer Flóris.
Sárospataki füzetek. Szerk. Antalffy János. Kilencedik évfolyam. Ára 6 ft.
Budapesti Ellenőr. Szerk. és kiadó Vahot Imre. (Uj vállalat.) Ára 6 ft.
Magyarország anyagi érdekei. Szerk. és kiadó Szatmári Károly. (Uj vállalat.) Ára 5 ft.
Akadémiai Értesítő. Kiadja a m. tudományos akadémiá. Szerkesztik többen.
Magyar Sion. Szerk. Knauz Nándor.
Összesen = 7.
A lefolyt évben összesen 14 lap szünt meg, melyek a következők: 1. Mátra. 2. Tájékozó. 3. Erdélyi Posta. 4. Kath. Néplap (lett Kath. Kézgya) 5. Kath. népnevelők lapja. 6. Magyar Izraelita. 7. Biztosítási Közlöny (lett Magyar Közgazda) 8. Hölgyfutár. 9. Nővilág. 10. Budapesti Értesítő 11. Dunántúli Gazdasági Közlöny. 12. Magyar Képzőművés. 13. Színházi Látócs. 14. Látócs.

